

ВЕЛИКИЙ РОМАН

Олена

КОСТЮКОВИЧ

ЦВІНГЕР

Харків
«ФОЛІО»
2023

СУБОТА,
15 ЖОВТНЯ 2005 РОКУ.
МІЛАН

Немає тяжчих днів у році, ніж серединний жовтневий тижень, що відсікає шлейф літа. Фієста закінчена, відфланіровано, відплавано. Дідька лисого увійдеш у скаламучену водицю в Лігурії, дідька лисого вдягнеш гавайську розмахайку.

Засмага ще не починала облазити. То й нехай, старитиметься під застібнутими манжетами. Після Франкфурта, де взагалі поможи боже перекрутитися без снігу, а фірмовий ярмарковий дощ просто закладений у програму — не відкараскатись! — намокнешся у фріців, по поверненні в Мілан чекає воложиста осінь.

Це в перспективі. А поки що балкон залитий сонцем. Звідти виходить пишноволоса тінь.

— Мірей, привіт! Долетіла! Як швидко! А що це в тебе у волоссі — олівець?

— Замість шпильки.

— Цікаво. Тільки в твоїх пружинах і може триматися. Радий тебе бачити.

Віктор дожовує тост, витирається, перепасовує в мийку склянку, чашку. Мірей уже тут, а він іще снідає, ідіот.

— Хочеш тоста?

Вона не хоче тоста, вона працювати приїхала. Відтепер вона приїздить тільки працювати. Неначе нічого й не було. Сонце яскраве, ото б погуляти сьогодні. Авжеж, погуляєш з цією Мірей, з цим Бером, з Наталією теж... Скрізь стахановці.

— Ти в нас типова стакановка.

— Що ти там мимриш, не розібрала.

— Гадаю, так буде французькою. У італійців він точно «Стаканов». Радянський шахтар, багато вугілля нарубував. А російською — прізвище ніби від «стакан». З якого горілку п'ють. Звучить комічно.

У вас у Франції Стаханова не знають. І я, поки жив у Франції, не знав. Попри все моє російське походження.

Дивно навіть, розмірковує Віка, чому я в дитинстві від мами цього не чув. Мабуть, нагода не трапилась. А вона ж бо стільки всього російського в Парижі порозповідала, поначитувала вголос. Але про Стаханова дізнався лише, коли перебрався у Мілан. Двадцять три роки тому. Тоді в моді був радянський лексикон. У його італійських друзків був у моді.

— А я, Мірей, чекаю від тебе на останній варіант франкфуртських переговорів. Розклад, або ростер, як ти промовляєш. Смажений півень... У мене він триденної несвіжості. Ось поглянь: «Франкфуртський книжковий ярмарок. Агентство «Омнібус». Зустрічі Віктора Зімана. Останні зміни внесені Мірей Роб'є 12.10.2005». А сьогодні п'ятнадцять.

— Але ж я надіслала тобі файл із Парижа, ти не підтвердив отримання.

— У мене лист помилково стерся.

— Кажуть, уже вигадали систему, щоб листи залишались на сервері й можна було їх повторно скачувати. Та ще з інших комп'ютерів пошту перевіряти.

— Невже. Оце так-так, оце діло! Ато прив'язані кожен до свого the Bat, як каторжанин до ядра. Треба б цю нову систему встановити скоріше усім нам у агентстві.

— Встановити можна. Але ж ти взагалі мейли не переглядаєш. Переправляєш їх мені, щоб я відповідала. Крім мейлів із «Ла Стампа», звичайно!

Мірей явно хоче сказати: «Деякі мейли від твоєї любки я все ж таки знаходжу в службовій пошті».

— Я сам намагаюся на все відповідати, Мірей.

— Воно й помітно. Та байдуже. Учорашні ростери, звісна річ, застаріли. Все знову переставилося. Скину тобі нову таблицю. Де, ось тут під столом, так, хвостик для інтернету? Підключаю?

Під вікнами професійно висвистує — чомусь не в свисток, а в два пальці — лисий стрибучий пенсіонер. За літню пору в Мілані, за післяполудневе суддівство обвуглився аж до коричнюватості. Ентузіаст. Двір Вікторового будинку перетворений у футбольне поле: незахарачений простір-паралелепіпед плюс добросерді, а може, слабохарактерні мешканці. По суботах підлітки чотирьох околודків, братва з сусіднього реального училища проти збірної команди мешканців Навільї ганяють м'яча в торцевій частині Вікторового глухого кута. М'яч шибаетсяь об тарілкові антени, об смітєві баки, бо ті, хоча й всунуті в ніші фасадів, трапляються під гарячу ногу. Раніше подібні будівлі, парадними вікнами на вулицю, скудними балюстрадами на двір, з проходом до помешкань чавунними балконами на зразок нью-йоркських (у кінці такого балкона до війни зазвичай містився єдиний на весь поверх клозет), ці будинки на ломбардській півночі звалися галерейними («ді рінг'ера»), у них селився пролетаріат. А нині тут дизайн-богема й арт-бомонд. Надто в цьому районі. На каналах. Італійською вони «Навільї».

Випрана білизна, тим не менше, як і в люмпен-часи, метляється між вікнами. Розвішана вона і на ярусах, на нікельованих розкоряках. Білизна, звичайно, потерпає від футболу. Бувалі першоповерхові жильці барикадуються пузатими прутковими часточками. У випнуті із закрутнями пазухи загородок уставлені вазони гераней. Герані дрижать і опадають навіть не від стукотіння м'яча, а вже й від самих лише його бурхливих перельотів.

Так, це спіла середино-жовтнева субота. Сонячно, вітру немає, є тільки виникання ароматів із чорного ходу пекарні — прогрітого розмарину, олії. З набережної долинає цокіт підборів, і шваркають по бруківці металеві стільці, зачіпаючись об ніжки столиків. Ніжки, ніжки. Стільців і дам. Скільки чудесних дамських н... номерів накопичено в стільниковому телефоні, варто натиснути кнопочку. Та ні. Віці Зіману за службовим обов'язком належить сидіти тут і нудьгувати, як у найпаскудніший понеділок, за висловом одного невідомого на європейських широтах пісенника, що двадцять п'ять років тому, в Москві, в гарячці олімпійського літа насмерть

надірвав хрипку глотку. Ні в байдужій до горлопана-поета Франції, ні в сердечній Італії, яку той марно обворожував, нікому нічого не каже його ім'я, що гриміло в СРСР. Нікому, крім Віктора. Але ж коли з даху кіоску Віка фотографував Таганську площу, у липні вісімдесятого, спучені від поту сорочки міліціонерів, гірлянди голів, що звисали з карнизів і з дахів над колонами тих, хто плакав і слухав різнобійні, розбійницького хрипу, магнітофони — пісні лунали з розчинених вікон, із підвіконь, — здавалося, що це найвелелюдніший похорон на Землі.

Ніхто не самовбився з балкону об труну, як студентик на похороні Сартра, але градус істерики був настільки високий, що лише дивом цього не трапилося...

Типово російське перебільшення. Звичайно, Леннонів похорон у Нью-Йорку за п'ять місяців того ж року був, треба думати, багатолюдніший. Але на Ленноновому Віка, хоча й тужив, та все ж не був. А ховати Висоцького, оскільки тоді товкся в Москві, звичайно, кинувся. До того ж, Антонія всю ніч тримала йому місце в черзі на Радичевській вулиці. Сиділа, зіщулившись, на загідженому голубиним послідом бордюрі тротуару і тужила. Воно й не дивно, враховуючи роль Антонії в цій історії та навіть і в загибелі буйного генія...

Все двадцять шосте липня Антонія, уперше за весь другий (він же й останній) місяць їхнього знайомства, відбивалася від Вікторових обіймів і ридала немов божевільна. Не поїхала на стадіон з італійськими туристами. Про це доповіли нагору. Як і про те, що Антонія допустила італійську стриптизерку зніматися на Красній площі. А ще було донесене й дещо, на жаль, дуже потаємне. І донесене не до інтуристівського начальства, а вже аж до кого треба — донесене до органів. Ті про все дізналися: і що через Антонію йшло розповсюдження антирадянського випуску «Правди», і хто постачав співакові-ідолові ліки в недозволеній кількості. На додаток до всього радянські комітетчики обмінювалися інформацією з італійськими спецслужбами...

І ще — як знати, чи не зіграла фатальну роль одна Вікторова безвідповідальна фразочка.

Але поки це ще не розкрилося, не прорвалося, — весь попередній тиждень Антонія терзалася переважно думками про співака-страждальця і крутила надривні пісні, магнітофон. Вікторові в молоді пам'ять вони вводилися порізом по серцю. І запам'ятав він тоді майже всі пісні. А Антонія — хоч як обожнювала Висоцького — цитувала з помилками. Проте скрізь і всюди. Хоча здебільшого не до ладу.

«Рятуйте наші душі» — це коли Віктор з Антонією глухли від дружнього безголосого крику задушливими ночами, і Антонія обтирала Вічину спину краєчком простирадла, і прокладала між ними, знесиленими, рушники — стільки було молодого поту, — і загуляла йому губами рот: «Тихше, близьких побудиш!» Страшенно проймало Віку це «близькі» замість «сусіди». А ті, до речі, слухали крізь картонну стінку і особливо з «жучків», щедро розставлених у інтуристівському готелі. Чим, як не уривками чужих напівзрозумілих розмов було їм відбалакуватись від новонабутого ще геть свіжого щастя? Місяць летів як у чаду, як у маренні. «Ми маримо, відхожалий!». Це начебто вони казали проходжалому, не допущеному в хмарину їхнього екстазу. Тому, хто «іде на мене схожий, опускаючи очі вниз», швидко думав знову-таки цитатою і тут-таки швидко забував Віка.

Що в цитатах у Антонії була тьма-тьмуща помилок — не дивно. В Антонії російська вивчена. Не рідна, як у Віктора. Запам'ятовувати вірші струмами спідручніше материнською мовою. У цьому Віктор переконався, провчившись у французьких і швейцарських школах. А запам'ятовував він із легкістю феноменальною, від мами Люки успадкованою. Найлегше — російське. Пісні — тим більше. Ось і зараз збулькнула в пам'яті зафіксована з допотопної плівки мелодія.

Похмикуючи пісеньку про рецидивіста, Віктор поплентався в глиб витягнутої, немов в'язка сосисок, квартири.

Мірей суха, професіональна. Добравшись до інтернету, підключилася до принтера. Плюхнула на конфорку кавоварку, запнула штори, щоб життя не відволікало від роботи. Перетворила квартиру на контору.

— Поки воно розігріється, ось нова роздруківка. Коли ти вже тут біля мене трешся.

У перекладі з її жорсткої французької на мову підтекстів: «А чому це ти, скажи, будь ласка, до мене тулишся? За чотири місяці жодного слова в Париж не написав. Ясно, в тебе інтерес до мене вже вивітрився. Ну, то й як хочеш. Їдь у Турин і тулися до цієї новенької... в аньеліному лігві... На службі капіталу... Де ідеали вашої юності, компаньєро?».

Мірей старанно відводить погляд. Але й Віктор, якщо чесно, здебільшого то на папірці, то у вікно.

— У роздруківці, Вікторе, твій графік. Перерви між зустрічаннями, на жаль, я не запланувала.

— Очі б мої не бачили. Понеділок із вівторком ще так-сяк. Але з дев'ятого і до суботи неподобство, бандитизм, я не знесу. З дев'ятої до шостої зустрічі. По сімнадцять зустрічей на день. До речі, цифра сімнадцять у італійців невдатна.

— Та ні, не по сімнадцять. Тут і тут, дивись, перерва, бігти на інший стенд. На бігти від німців з четвертого до американців у восьмий хол я порахувала півгодини. Бер каже, там не пройдеш по суботах. Пускають публіку з вулиці, переходи забиті, ескалатори...

— І на вході у восьмий, в американський, сек'юриті. Нишпорять у сумках, втрачається час.

— Так, мені розповідали. Я врахувала. Зверни увагу ось сюди. Це ранок середи, дев'ятого. З восьмої до десятої. З архівом, гуверівським. Мета — балаканина про колекцію Оболенського. Я їх поставила на час сніданку у «Франкфуртері». Потім з десятої й далі трансфер, ти їдеш у Кельн. З першої до пів-на-третю на «Німецькій хвилі» запис і зйомка для «Транс-Тель» за ватрухінською історією. Було важко домовитись про ці два інтерв'ю, але вони потрібні для четвертого аукціону з Ватрухіна. Я дзвонила на телестудію вже сто разів. Змором їх узяла. Тепер вони вважають, що ватрухінські папери — головне на ярмарку. Схоже навіть, що привезуть живого Ватрухіна. Якщо не обдурять. Уперше в історії буде показана його пика. Ти його розговори! Нехай розповість, як

документі із КДБ у трусах виносив. Як у смітнику ховав. Який потім гвалт там піднявся через загрозу викриттів. Наженіть там саспенс. Втім, саспенс із Ватрухіна й без того вже сочиться й крапає.

— Чесно сказати, я щодо ефектів...

— Впораєшся, тобі не вперше. Ефір поставлено в прайм-тайм на вечір у середу із повтором у четвер зранку. Чекай, у четвер до твого агентського столу люди кинуться розпитувати. Спалахне ажіотаж. У четвер увечері забабахкаєш аукціон.

Гаразд. Тобто Мірейчин план справді зроблений добре. Щиро похвалити. М-м-м... обоє натягнуті, один одному щось доводимо. Чи її часом не ревності вхопили? Ще чого! Так, було щось минулого року. Обопільний каприз, настрої. Дякувати Богу, що було, нічого не поробиш, на жаль — закінчилося.

— Ти все придумала відмінно. А вже якщо вигорить! Четвер — тим більше. Це справді кращий день. До кінця виставки залишається два дні. Ідеальна ситуація. Оферти відразу будуть високими.

— Мерсі за похвалу. Тепер про середу. Дві години проснідаєш, півтори прокрекчеш про Ватрухіна то в мікрофон, а то під юпітерами. Потім обід-зйомка зі співробітниками російської служби «Німецької хвилі» для фільму до сторіччя Плетньова.

— Чекай. Німецька хвиля в Бонні. З позаминутого року. То чому ти мене в Кельн відсилаєш?

— Тому що спершу писатимуть тебе на «Транс Тель», а потім російська група зніме вас усіх на обіді в ресторані на водокачці. Теж у Кельні. Там у фільмі задіяні Глецер і Федора, товариші Плетньова по службі. Щоб не тягти всіх у Бонн. Був варіант іще в Берліні на «Дойче Велле ТВ». Але я сказала, що це ми навіть не розглядаємо.

— М-м... ну, хай навіть так! Мірей! Як я потраплю на радіо, на кельнське телебачання на «Транс Тель»? Де воно, не пам'ятаю. А ще знайти цю студію. Як мені встигнути, якщо перший ефір о тринадцятій? Це мені треба виїжджати о восьмій. А ти поставила до десятої зустріч із гуверівцями. Я коли їздив на радіо в Кельн у дві тисячі другому, весь ранок просадив. Пригадую, поїзд був

ЗМІСТ

Дорогим українським читачам. *О. Костюкович* 3

ЦВІНГЕР

Перед тим як Вікторові Зіману... 7

Субота, 15 жовтня 2005 року. Мілан 9

Неділя, 16 жовтня 2005 року. Мілан 165

Понеділок, 17 жовтня 2005 року. Франкфурт 359

Вівторок, 18 жовтня 2005 року. Франкфурт 441

Середа, 19 жовтня 2005 року. Франкфурт 519

Четвер, 20 жовтня 2005 року. Франкфурт 593

П'ятниця, 21 жовтня 2005 року. Франкфурт—Версілія 655

Субота, 22 жовтня 2005 року. Версілія 707

І на кінець... 797